GENERAL GEOGRAPHICAL DESCRIPTION OF PISKENT DISTRICT**Zilolahon S. Nasirullayeva***Master student**Faculty of Geography and Natural Resources**National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek***ABOUT ARTICLE**

Key words: Archaeological excavations, natural resources, archeological excavations, temperate climate, gravel layers.

Abstract: This article is about the general geographical description of Piskent district, gives general concepts and interesting facts.

Received:**Accepted:****Published:****PISKENT TUMANIGA UMUMIY GEOGRAFIK TAVSIF****Zilolahon S. Nasirullayeva***Magistrant**Geografiya Va tabiiy resurslar fakulteti**Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy Universiteti***MAQOLA HAQIDA**

Kalit so'zlar: Arxeologik qazish, tabiiy resurslar, arxeologik qazilmalari, iqlimi mo'tadil, shag'al qatlamlari.

Annotatsiya: Mazkur maqola, Piskent tumaniga umumiy geografik tavsifi haqida bo'lib, umumiy tushunchalar va qiziqarli faktlar keltirilgan.

ОБЩАЯ ГЕОГРАФИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ПИСКЕНТСКОГО РАЙОНА**Зилолаҳон С. Насируллаева***Магистрант**Факультет географии и природных ресурсов**Национальный университет Узбекистана имени Мирзо Улугбека***О СТАТЬЕ**

Ключевые слова: археологические раскопки, природные ресурсы, археологические раскопки, умеренный климат, гравийные пласты.

Аннотация: Данная статья посвящена общему географическому описанию Пискентского района, представлены общие понятия и интересные факты.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-2019-yillarda turizm sohasini rivojlantirish bo'yicha birinchi navbatdagi chora-tadbirlar to'g'risida qarori qabul qilingan.

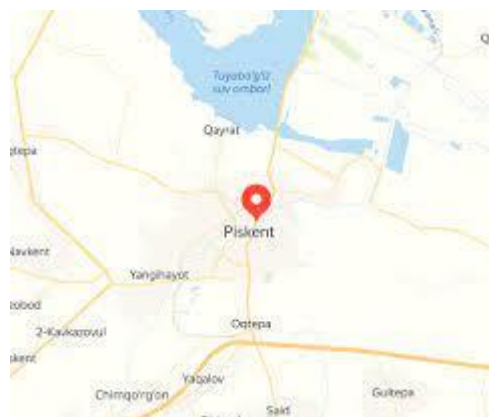
Respublikamizdagi tumanlar soni 156 tadan ortiq bo'lib, shulardan biri o'zining tabiati, so'lim go'shalari bilan ajralib turuvchi Piskent tumanidir. O'zbekiston Respublikasining har bir hududida turizmni rivojlantirish to'g'risida bir nechta qarorlar qabul qilingan. Ma'lumotlarga ko'ra, tuman maydoni 0,79 ming km² ni tashkil etadi. Piskent tumani shimol va shimoli-sharqdan Ohangaron va O'rta Chirchiq, g'arbdan Oqqo'rg'on, janubi-g'arbdan Bo'ka tumanlari, janubdan esa Tojikiston Respublikasining So'g'd viloyati bilan chegaradosh. Piskent tumani Yer maydoni g'arbdan sharqqa tomon balandlashib boradi. Sharqiy qismida Qurama tog'lari, adirlar, cho'l, yaylovlar joylashgan. Relyefi biroz past-baland, eski daryo o'zanlari, jar va jilg'alardan iborat. Hududdagi asosiy sug'oriladigan yerlar g'arbiy qismida joylashgan.

ASOSIY QISM

Piskent tumanining o'rganilish tarixi

Respublikamizning har bir qarichi takrorlanmas xususiyatlarga va manzaralarga ega. Ana shunday hududlardan biri Toshkent viloyatining o'ziga xos tabiati va so'lim go'shalari bilan ajralib turuvchi Piskent tumanidir. Piskent tumanining geografik o'rnini va arxeologik qazilmalarini bir qator professorlar, olimlar o'rgangan. Bular injener gidrogeologlar R. S. Subbotin va P. L. Nachayevich, arxeolog A. A. Potapov, M. V. Voevodskiy, V. D. Jukov, I. N., Lutskevichlar, T. G. Obolduyev, Y.F.Buryakov, professor M.E. Masson va boshqalar. Sh.M.Sharipov Piskent tumani landshaftlarini o'rgangan. Aynan shu tuman diyorida o'sib ulg'ayib. bugungi kunda fizika-matematika fanlari nomzodi, dotsent A.Mamatqulov Piskent tumani haqida tarixiy, arxeologik, geografik ma'lumolarni o'rganib, jamlab risolalar yozgan.

Tumanning joylashgan geografik o'ri: Ma'lumotlarga ko'ra, tuman maydoni 0,79 ming km² ni tashkil etadi. Piskent tumani shimol va shimoli-sharqdan Ohangaron va O'rta Chirchiq, g'arbdan Oqqo'rg'on, janubi-g'arbdan Bo'ka tumanlari, janubdan esa Tojikiston Respublikasining So'g'd viloyati bilan chegaradosh. Piskent tumanining kosmosdan ko'rinishi aks ettirilgan. Tabiiy geografik jihatdan tuman hududi Qurama tog tizmalarining etaklarida va Ohangaron daryosining chap sohilida Chirchiq-Ohangaron vodiysi boshlanadigan yerda joylashgan.

Yer maydoni g'arbdan sharqqa tomon balandlashib boradi. Sharqiy qismida Qurama tog'lari, adirlar, cho'l, yaylovlar joylashgan. Relyefi biroz past- baland, eski daryo o'zanlari, jar va jilg'alardan iborat. Hududdagi asosiy sug'oriladigan yerlar g'arbiy qismida joylashgan. Yerlari bo'z tuproqli bo'lib, pastqam joylarda o'tloqli, botqoq-o'tloqli, allyuvial tuproqlardan iborat. Tumanning shimoliy chegarasi bo'ylab Toshkent suv ombori joylashgan[1.7]. Tumanning shimoliy chegarasi bo'ylab Toshkent suv ombori ("Toshkent dengizi") joylashgan [1.7]. Ohangaron daryosi o'z suvlarini Tyanshan tog'ining Chotqol va Qurama tog tizmalaridan oqib keluvchi soy suvlarining qo'shilishidan oladi. Daryoning Sirdaryoga qo'shilishigacha bo'lgan uzunligi 236 km, havzasining maydoni esa 7710 kv. km. ni tashkil etadi. Hududning o'rtacha balandligi 300-2500 metrni tashkil etadi (2-rasm). IQLIMI Iqlimi mo'tadil issiq va quruqdir. Piskent tumanida bog'lar va ckinzorlar ko'p. Ba'zi yillarda kech bahorda havo haroratining keskin pasayib ketishi 9 tufayli qishloq xo'jaligi mahsulotlari zarar ko'radi. Tumandagi yillik o'rtacha harorat +13,50C ni tashkil etsa, iyul oyining o'rtacha harorati +270C, eng yuqori harorat esa +420C ni tashkil etadi. Biroq so'nggi yillarda yillik o'rtacha haroratning birmuncha ko'tarilayotgani aniqlangan. Yanvar oyining o'rtacha harorati -1.00C ni, ayrim yillarda eng past harorat -27oC ga tushib ketgan. Yog'in miqdori g'arbdan sharqqa tomon ortib boradi. Yillik o'rtacha yog'in miqdori 350 mm ni tashkil etadi.

Yerosti va yerusti suvlari: Piskent tumanida yerosti suvlari mavjud. Tuman markazi sanalgan 10 Piskent shahri zaminida 40-100 metr chuqurlikda, tuman markazidan 3-4 km shimolda o'qib o'tuvchi Ohangaron daryosi sohilida 50-80 metr chuqurlikda Kultepa va Said qishlog'i joylashgan hududlarda 10-50 metr chuqurlikda sifatli chuchuk zaxiralari bor. Injener gidrogeologlar R.S.Subbotin va P.L.Nachayevichning ta'kidlashlaricha, 850-1000 metr chuqurlikdagi mineral suv tarkibi va shifobaxshligi jihatidan Toshkent mineral suvi kabidir[1.8]. Mineral suv tarqalish zonasi janubdan Tuyabo'g'iz suv ombori, Piskent shahrining shimoliy qismi, Kerovchi qishlog'i va Olmaliq shahri tomon cho'zilgan, Piskent tumani hududi zamini har xil soz tuproq va boshqa tog' jinslaridan tarkib topgan. Ohangaron daryosi sohili, Kerovchi, Kultepa. Said qishloqlari va ularning atroflarida qumli mayda va yirik shag'al qatlamlari mavjud bo'lib, qalinligi 20-30 metrdan 80-100 metrgachani tashkil etadi. Yemqo'rg'on. Bo'g'ziyon ota, Uchtepa, Pushti Mahmud kabi hududlarda soz tuproq qalinligi 40-50 metrni tashkil etadi. Mingtepada esa biroz kamroq bo'lib, 25-40 metrga boradi[1.9].

Arxeologiyasi: Piskentning sharqiy qismida Pushti Mahmud tepaligi joylashgan. Uning ikkinchi nomi "Bola pushta" deb ham ataladi. Aytishlaricha, bu yerda afsonaviy Mahmud podshoning qal'asi bo'lgan va to'rt tomoni katta jarliklar bilan ajralib turgan. Qal'aning sharqiy tomonida mudofaa devoir bo'lib, unda qo'shimcha istehkom va kuzatish punkti joylashgan. Bu yerda 1906-yili arxeologik qazish ishlari olib borish natijasida xum parchalari, xum idishda esa

vaqt o'tishi bilan chirib ulgurgan tariq doni qoldiqlari hamda turli davrlarga oid bir necha tangalar topilgan. 1921-yilda M.E.Masson rahbarligida bu yerda arxeologik qazish ishlari olib borilganida XII asrga tegishli yaxshi holatda saqlangan yashil rangdagi chiroq, bir necha shisha idish qoldiqlari, "simob ko'zachalar", spool parchalari, qozon va XI-XII asrlarga oid uy ro'zg'or buyumlari topilgan. Tepalikning g'arbiy qismida vaqt o'tishi bilan ancha nurab qolgan paxsa devor qoldiqlari uchraydi[2.10].

Piskent tumani

Piskent tumani - Toshkent viloyatidagi tuman. 1926-yil 29-sentabrda tashkil etilgan. Shimoliy va shim.-sharqsan Ohangaron va O'rta Chirchiq, g'arbdan Oqqo'rg'on, jan.-g'arbdan Bo'ka tumanlari, jan.dan Tojikiston Respubli-kasining Sug'd viloyati bilan chegaradosh. Maydoni 0,79 ming km². Aholisi 86,3 ming kishi (2003). Piskent tumanida 1 shahar (Piskent), 6 qishloq fuqarolari yig'ini (Do'ngqo'rg'on, Kerovchi, Murotali, Koriz, Oqtepa, Sayd) bor. Tuman markazi — Piskent shahri

Tabiati. Tuman hududi Qurama tog' tizmalarining etaklarida va Ohangaron daryosining chap sohilida, ChirchiqOhangaron vodiysi boshlanadigan yerda joylashgan. Yer usti sharqdan g'arbga tomon qiya. O'rtacha balandligi 300–2500 m. Sharqiy qismi Qurama tog'lari, adirlar, cho'l, yaylovlar bilan band. Relyefi bir oz past-baland, eski dare o'zanlari, jar va jilg'alar bilan parchalangan. Tumanning g'arbiy qismida sug'oriladigan yerlar joylashgan. Tuproklari, asosan, tipik bo'z tuproqlar, pastqam joylarda o'tloqi, botqoq-o'tloqi, allyu-vial tuproklar. Tumanning chekka sharqida to'q bo'z tuproqlar va qo'ng'ir tuproqlar tarqalgan bo'lib, bu yerlardan yaylov sifatida foydala-niladi. Kurama tog'idan Ohangaron daryosi oqib tu-shadi, tog' soylaridan Qizota, Kovuldi, Olmaliqsoy, Parganda, Qoraqiyosoy oqib o'tadi. Anhor, Bo'ka, Sho'r, O'rtaariq, Bo'rjar singari qad. ka-nallar, Shimoliy Toshkent kanali bor. Shimoliy chegarasi bo'ylab Toshkent suv ombori („Toshkent dengizi“) joylashgan. Iqlimi mo'tadil issiq, quruq. Yillik o'rtacha temperatura

13,5°; iyulning oʻrtacha temperaturasi 27°, eng yuqori temperatura 41,6°, yanvarniki —1,0°, eng past temperatura —27,2°. Vegetatsiya davri 210—220 kun. Yillik yogʻin 350 mm. Yovvoyi oʻsimliklardan tekisliklarda qamish, dashtda shuvoq-shoʻra, togʻ oldi yerlarida boʻtakoʻz, dare va soylarning vodiylarida archa, doʻlana, zarang, olcha, olma, chetan (ryabina) va boshqa usadi. Yovvoyi hayvonlardan daryo qayirlarida boʻri, chiyaboʻri, yumronqoziq, quyon, toʻqay mushugi, oʻrdak, gʻoz, qirgovul, togʻlarda kaklik, bedana, mayna, loyxoʻrak, suvilonlar, ondatra yashaydi. Tumanning sharqiy qismida foydali qazilmalardan mis, qoʻrgʻoshin, rux, oltin, molibden va boshqa nodir metall rudalari, flyurit, ohaktosh, shagʻal, kum va boshqa turli xil qurilish materiallari olinadi.

Aholisi, asosan, oʻzbeklar, shuningdek, tojik, tatar, rus va boshqa millat vakillari ham yashaydi. Aholining oʻrtacha zichligi 1 km² ga 109,2 kishi. Shaharliklar 31,4 ming kishi, qishloq aholisi 54,9 ming kishi (2003).

Xoʻjaligi qishloq xoʻjaligi ishlab chiqarishga ixtisoslashgan. Sanoat, transport, aloqa, kurilish korxonalari bor. Shir-kat va dehqon-fermer xoʻjaliklari paxtachilik, gʻallachilik, bogʻdorchilik, chorvachilik bilan shugʻullanadilar. Tumanda 66 davlat, 1243 no-davlat korxonasi, 1 qoʻshma korxona, 10 aksiyadorlik jamiyati, 2 jamoa, 8 shir-kat xoʻjaligi, 970 fermer xoʻjaligi faoliyat koʻrsatadi. (2003).

XULOSA

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, tuman aholisi asosan Chumqor va Malguzar (Morguzar)togʻlari etaklaridagi buloqlar atrofida hamda Sangzor daryosi va uning irmoqlari atrofida joylashgan. Buloqlarning suv sarfi qanchalik katta boʻlsa, uning atrofida paydo boʻlgan aholi punkti ham shunchalik yirik boʻladi. Misol uchun tumandagi eng yirik buloq “Novqa ota” bulogʻi, ushbu buloq atrofida joylashgan Novqa qishlogʻ nafaqat tuman miqyosida balki respublika miqyosidagi yirik qishloqlardan biri hisoblanadi. “Oʻsmat ota” bulogʻi tumandagi sersuvligi jihatdan ikkinchi oʻrinda turuvchi buloq. Ushbu buloq atrofida tuman markazi joylashgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYHATI

1. Mamatqulov A. Piskent tarixidan lavhalar. I qism – T.: Fan, 2010.
2. Rakhmonkulovich, N. K. (2018). Muhammad ibraheem Al-Geyoushi's contribution on the studying of scientific heritage of Al-Hakim Al-Tirmidhi. *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)*, 7(9), 433-440.
3. Mamatqulov A. Piskent tarixidan lavhalar. II qism – T.: Mumtoz soʻz, 2012.
4. Oʻzbekiston milliy ensiklopediyasi. T.: “Oʻzbekiston milliy ensiklopediyasi” Davlat ilmiy nashriyoti. 9-qism, 2005.

5. Toshkent viloyati tarixi va taraqqiyot istiqbollari-T.: Ma`naviyat 2014
6. Nematov, O. THE PILGRIMAGE OF KHAZRAT ZAYNULOBIDIN. *Zbiór artykułów naukowych recenzowanych*, 83.
7. Gudalov, M., & Gozieva, M. (2020, December). Development Of Tourism In Zaamin National Nature Park By The Cluster Method. In *International Scientific and Current Research Conferences* (pp. 111-114).
8. Yunusova, G. D. (2022). Specific Aspects Of The Speech Act In Korean. *Journal of Positive School Psychology*, 6(10), 4056-4059.